

לבנינה של הערה

שיחות שנמסרו בבית המדרש על ידי ראש הישיבה הרב ברוך וידר שליט"א

שיחה שצב

כט באייר תשפ"א

פרשת "במדבר"

"ביום הזה באו מדבר סיני"

שיחה בערב ראש חודש סיוון

כל ערב ראש חודש מכונה "יום כיפור קטן" מקובל בישראל שיום זה הינו יום של חשבון נפש ותפילה, וישנם אף כאלה הצמים ביום זה.¹ לערב ראש חודש סיוון ישנה ייחודיות יתירה בעניין זה.

בשבוע האחרון של ספירת העומר נהוג לומר שמתקנים את ספירת המלכות, הספירה שכוללת את כל הדברים. לכן שבוע זה, המתחיל מהיום, הוא המשמעותי ביותר.

"וְהָיוּ נִכְנָיִם לַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי" יום זה, ערב ראש חודש סיוון, שהוא ערב היום בו באו למדבר סיני, משתייך למדרגה גדולה יותר בספירת העומר. מובא בספרים הקדושים² שלאחר ל"ג בעומר מתחילה קומה גבוהה יותר של ההכנה לקראת מתן תורה ובערב ראש סיוון מופיעה מדרגה גבוהה עוד יותר.

הגמרא במסכת שבת אומרת³: "ישראל שעמדו על הר סיני - פסקה זוהמתו, הגויים שלא עמדו על הר סיני - לא פסקה זוהמתו". הכוונה במושג "זוהמה" היא לשאריות שנותרו מחטא אדם הראשון שהטיל זוהמה

כל ערב ראש חודש מכונה "יום כיפור קטן" מקובל בישראל שיום זה הינו יום של חשבון נפש ותפילה, וישנם אף כאלה הצמים ביום זה.¹ לערב ראש חודש סיוון ישנה ייחודיות יתירה בעניין זה.

"כִּדִּי שִׁטְהָרוּ נַפְשוֹת עַמּוֹד יִשְׂרָאֵל מִזְהֶמְתָּם"

מצויים אנו לקראת סופם של ימי ספירת העומר, בשבוע של ספירת המלכות. עניינם של ימי הספירה הוא הכנה למתן תורה. בכל יום אנו מתעלים ומתקנים מדרגה נוספות בבניין המידות האלוניות, הבאות לידי ביטוי במידות שבין אדם לחברו.² העיקרון של ימי הספירה הוא להידמות לדרכיו ולכן בכל יום אנו מפרטים את הספירה שאותה מתקנים ביום זה. על בחינה זו בהנהגה האלונית של העולם להיטמע במידותינו שבין אדם לחברו ועל ידי כך תיסלל הדרך לקבל את התורה. על כן התנאי לקבלת התורה היה שחנייתם של ישראל לפני הר סיני תהא "כאיש אחד

מצויים אנו לפני הר סיני,
עוד ימים ספורים נעמוד
בימים המאירים
של שלושת ימי ההגבלה

¹ פרי חדש, אורח חיים, סימן תיז: "יש אנשי מעשה שנוהגים להתענות כל ערב ראש חודש בשביל מיעוט הירח, ומטו משמיה דמהר"ם קורדוירו ז"ל שהיה קורא אותו 'כפור קטן' לפי שבו מתכפרין עוונות של כל החדש".

² עיין תומר דבורה לרמ"ק, פרק א: "האדם ראוי שידמה לקונו ואז יהיה בסוד הצורה העליונה... לפיכך ראוי שידמה אל פעולות הכתר שהן י"ג מדות של רחמים עליונות".

³ רש"י, שמות, פרק יט, פסוק ב ד"ה ויחן

⁴ עיין זוהר, חלק ג, דף קנג; עיין עוד עבודת ישראל, ליקוטים, תהילים, ד"ה אלה אזכרה

⁵ דף קמו, עמוד א



רבים, הבאים לכותל המערבי או לציונו של השל"ה בטבריה על מנת להתפלל שם את תפילה זו, וגם אנו נתפלל אותה יחדיו בבית מדרשנו לפני תפילת יום כיפור קטן.

על 'החתם סופר' מסופר "שביום ערב ראש חודש סיוון היה נוהג רבינו ובני ישיבתו להתענות ולקרוא 'ויחל' בבי מדרשא, ואמר: כי אמרו חז"ל: 'בחודש השלישי... ויסעו ויחנו' - מה חניה בהר סיני בתשובה אף נסיעתם מרפידים בתשובה היה, הרי שבערב ראש חודש סיוון עשו תשובה"¹¹.

כך כתוב בספר 'עבודת ישראל'¹²: "צריך כל אדם כשבא ראש חודש סיוון עד חג השבועות לקרות באותו עסק התורה ולהמשיך לו זה הקדושה שנתגלה ביום זה". בימים הללו יש להרבות בלימוד התורה ועל ידי כך זוכים לקדושה.

"וַיִּקְדֹּשׁ אֶת הָעָם"

מתוך העלייה שבראש חודש סיוון נגיע ליום חמישי, בו יחול היום המכונה "יום המיוחס", היום בו קיבלנו את ייחוסנו ובו נאמר לנו¹³: "וְהֵייתֶם לִי סֻגְלָה מִכָּל הָעַמִּים"¹⁴.

ראיתי השנה דבר נפלא מאוד. הגמרא אומרת¹⁵ שמשנה "הוסיף יום אחד מדעתו". באיזה יום מדובר? ניתן להבין את הסוגיה באופני שונים. המגיד ממזריץ' אומר שמשנה רבנו הוסיף מדעתו את "יום המיוחס". נפלא ממש! זוהי חוליה נוספת מתוך השתלשלות הימים המיוחדים הללו בהם ניצבים אנו לפני הר סיני.

ביום שישי יתחיל להיות מושפע עלינו אור גדול, אורם של שלושת ימי ההגבלה. ימים אלו הם ימים גדולים, ימים של הכנה לקראת מתן תורה. הקב"ה ציווה על משה רבנו להכין את עם ישראל בימים אלו ולהתקדש לקראת מתן תורה.

בספר הקדמון 'צורור החיים' נכתב כך¹⁶: "ישתדל אדם בפרישות קדושה בשלושת ימי ההגבלה ויתבודד הרבה שתהיה אימת שמים עליו, שהשגת חידושי תורה היא כעניין נבואה וצריכה הכנה כמותה. ולולא הפרישה מעסקי עולם וחסימת פיו ממותר דיבור לא ישיג חלקו כראוי רק כמסתכל באספקלריה שאינה מאירה". כוונתו היא שעל מנת לזכות באור מהחוויה הרוחנית האדירה שתתרחש בישיבה בחג השבועות הקרב ובא יש לנו

וטומאה באנושות. כותב על כך 'האלשיך' הקדוש⁶ שבכל שנה ושנה שב ומתרחש תהליך זה של ניקוי ופוסקת זוהמתן של ישראל. ייתכן שכוונתו היא שממילות הפסוק⁷ "ביום הזה באו מדבר סיני" יש להסיק שהדבר אינו תלוי במתן תורה, אלא כבר "ביום הזה" אירע הדבר.

בבית מדרשנו שמענו מרבותינו פעמים רבות את דבריו הידועים של הרמח"ל בספרו 'דרך ה'8"8 שהאורות שהאירו בזמן מהזמנים חוזרים ומאירים בכל שנה ושנה. אם כן, מאחר ובראש סיוון עמדו למרגלות הר סיני, אף אנו עומדים לפניו במימד מסוים.

כך כותב גאון ישראל ועוזו הרב חרל"פ זצ"ל⁹: "כאשר טבע הקדושה להניח רשימו" - תכונת הקדושה להותיר רושם - "על כן עוד הרשימו קיימת בכל שנה ושנה כשהננו מגיעים לימים אלה, שלושת ימי ההגבלה ויום מתן תורה, אם נתאמץ להידבק באלוקים חיים בשמחה נכונה וחדווה אמיתית ושלווה פנימית, הננו נוכל להרגיש בקרבנו מידת החכמה בעוזה ותפארתה, שיגרש מקרבנו כל רע וחושך". זהו ביאור של דברי הרמח"ל שהבאנו לעיל - הרושם שהיה בהר סיני, בו כל עם ישראל התכונן לחתונה הגדולה הזאת, חוזר בכל שנה ושנה.

"וְאַתָּה וְאַתְּקַדֵּשׁ בְּקִדְשָׁהּ שֶׁל מַעֲלָה"

בנוסף, ידועים דברי בעל ספר 'שני לוחות הברית', המכונה 'השל"ה הקדוש', שביום הזה ראוי להתפלל על המשכיות התורה במשפחתו. ה'משנה ברורה' מביא¹⁰ שעל אדם להתפלל תמיד על לימוד התורה של צאצאיו ושלו עצמו. הוא מפרט שהמקומות המתאימים לכך במיוחד הם ברכת התורה, ברכת 'אהבת עולם' וב'בא לציון' במילים "למען לא נגיע לריק, ולא נלד לבִּהְלָה".

מוסיף על כך השל"ה שבפרט ביום זה, ערב ראש חודש סיוון, יש להתפלל על כך: "ליבי אומר לי" - כתוב בספרים שכשאחד מגדולי ישראל משתמש בביטוי זה מורה הדבר על בחינה של רוח הקודש המופיעה בדבריו - "כי שעת רצון לתפילה זו בערב ראש חודש סיוון, הוא החודש שבו ניתנה תורה, ואז נקראים בנים לה' אלוֹקֵינוּ". כך אכן נוהגים אנשים

⁶ שמוות, פרק יט, ד"ה שיעור הכתוב בחדש: "גדלה קדושת היום ההוא לפניו יתברך, כי קדוש היום לאלוקינו... כי על ידי צדקת ישראל, קנה היום שלמות גדול שיצדק בו לאמר 'היום הזה', כאילו הוא קיים לפנינו".

⁷ שמוות, פרק יט, פסוק א

⁸ חלק ד, פרק ז, סעיף ו: "יש עוד ענינים פרטיים, מיוחדים לכל זמן מזמנים אלה כפי ענינו; ושושן כולם הוא סדר שסידרה החכמה העליונה, שכל תיקון שנתקן ואור גדול שהאיר בזמן מהזמנים, בשבט תקופת הזמן ההוא, יאיר עלינו אור מעין האור הראשון, ותחודש תולדת התיקון ההוא במי שקבלו".

⁹ חלק טו, עמוד קכה

¹⁰ סימן מז, סעיף קטן י

¹¹ חתם סופר על התורה, סוף פרשת במדבר, בהערה.

¹² שבועות, ד"ה ביום הזה

¹³ פרק יט, פסוק ה

¹⁴ עיין ערוך השלח, אורח חיים, סימן תצד, סעיף ז

¹⁵ שבת, דף פז, עמוד א

¹⁶ לרבי חיים חייקא מזאמושץ, שער 'תרע בי דינא', לחג השבועות, דף לד, עמוד א (מובא בבנין עולם, עמוד קל-קלא במהדורה המנוקדת)



נפלאה לתלמידי ישיבות חב"ד¹⁹: "בימי ההגבלה ובימי החג הקדוש התאספו חבורות חבורות בכל ישיבה וישיבה, להתדבר ביניכם" - דברו ביניכם בחדר מה עושים וכיצד מתחזקים במצב המלחמה בו אנו נתונים מבית ומחוץ. גם במצב סבוך זה גאון ישראל עומד וחלילה לנו מלהיכנס לבהלה. "להגביר השקידה בלימוד, אהבת רעים, לקבוע זמן ללמוד ספרי מוסר, לקבוע זמני התוועדות אשר איש את רעהו ידברו בקנין יראת-שמיים ומידות טובות". את זאת הייתי רוצה להציע לבני ישיבתנו הנפלאים. לאחר יום ירושלים נפלא וכעת לקראת מתן תורה אין זה הזמן המתאים לבזבז או לטיול.

"וְתִאָזְרֵנִי חֵיל לְמִלְחָמָה"

ברצוני לתת ביטוי לדבר בהלכה מעשית. הרמ"א כותב²⁰ הלכה למעשה שאסור להקזיז דם בכל ערב יום טוב "גזירה משום ערב חג השבועות". פירוש הדברים הוא שהגמרא מספרת שבערב חג השבועות יצא שד מסוכן, ששמו טבוח, ועל כן יש בהקזת דם ביום זה סכנה²¹, מפני שכאז כן עתה יוצא השד מידי ערב חג מתן תורה²². ייתכן שבמונחי זמננו נסביר ששד זה יכול להיות גם טילים שכיפת ברזל תפספס, חס ושלום, או אירועים כעין שריפת בית המדרש של המכינה בלוד או אבנים שנזרקו ופצעו אנשים. אני יודע. מישוהו שאל אותי אם לבצע בימים אלו ניתוח לייזר. השבתי לו שידחה זאת, מפני שיש בכך סכנה, ואפילו אם מדובר בניתוח לייזר פשוט. אין זה הזמן המתאים לכך. הדבר מזכיר את אחד מהרמטכ"לים שבעת פתיחת מערכה בלבנון התפנה לעסוק בענייני חשבונות הבנק שלו וכל המדינה רעשה על כך.

בימים אלו בוערת אש ברחובות מדינת ישראל, אתמול אף נשמעו אזעקות בירושלים רבתי. כנגד אש זאת עלינו להבעיר "אש" של לימוד בבית המדרש, מתוך אמן בכוחותיו של לימוד התורה שלנו. הגמרא אומרת²³ על הפסוק²⁴: "עַמְדוֹת הֵיוּ רִגְלֵינוּ בְּשַׁעְרֵי יְרוּשָׁלַיִם" - "מי גרם לרגלינו שיעמדו במלחמה? שערי ירושלים שהיו עוסקים בתורה". האם יש מישוהו שבטוח שביום ראשון לא ייקראו חברינו למלחמה? בעל המלחמות לבדו הוא היודע לאן אירועים אלו

להתכונן לכך. הוא מדגיש את "חסימת פיו", ואכן בצעירותנו מורנו הרב הדרי זצ"ל היה מעורר על קיום תענית דיבור בשלושת הימים הללו, לפחות במהלך סדרים או בחלקם.

"וְהִשְׁיָאֵנוּ ה' אֱלֹהֵינוּ אֶת בְּרִכַּת מוֹעֲדֶיךָ"

ברצוני לשתף אתכם בהרגשותיי. אני מאוד חושש. הפסוק אכן אומר¹⁷: "אֲשֶׁרִי אָדָם מִפֶּחַד תָּמִיד", אמנם אין הכוונה לפחד מקטיושות, מטילים או מאבנים. הגמרא בברכות¹⁸ אומרת שמכך אין צריך לפחד. כל אלה נגזרים מידי הקב"ה - על האדם מוטל לקיים את הנדרש, לשמור ולהיזהר, ואילו התוצאות הן בידי הקב"ה וממילא אין מקום להיכנס לפאניקה. מאידך גיסא, אומרת הגמרא, שבעניין מסוים אכן יש לחשוש: "אֲשֶׁרִי אָדָם מִפֶּחַד תָּמִיד!" - ההוא בדברי תורה כתיב. כל אחד נדרש לכך מצד עצמו, אולם אני מאוד חושש מצד האחריות המוטלת עלינו. ימי ההגבלה יחולו השנה בערב שבת, בשבת ובערב שבועות, שאלו הם ימים שבהם לצערנו ישנה חולשה מסוימת בלימוד מתוך שעסוקים בהם במצוות אחרות. הלוואי שנצליח לתקן זאת ולקיים בהם שיעורי עיון. אני חושש ממצב בו נהיה משולים לאדם הנכנס לחנות ענקית שנתונה לו רשות ליטול ממנה ככל רצונו, אך הוא מבזבז את הזדמנות זו על דברים של מה בכך. מצויים אנו לפני הר סיני, עוד ימים ספורים נעמוד בימים המאירים של שלושת ימי ההגבלה, ובדיוק ברגעים בהם ייפתחו לפנינו שערי שמיים ונוכל למלא מהם את כלינו אנו עלולים לבזבז את זמננו על עניינים חסרי חשיבות מבלי לנצל זאת.

זוהי עבודה עצמית הנדרשת מכל אחד מאיתנו בפני עצמנו. הדבר קשה שבעתיים עבור אלה שיש להם משפחה או אחריות אחרת. ממש לא פשוט להתכונן לחתונה זו. גם על חתן העומד ימים ספורים לפני חתונתו לשים לב שלא לבזבז את בימים הגדולים הללו על עניינים שוליים אלא להיות ממוקד בעניינים החשובים באמת.

היה ראוי שבימים הללו נעסוק כולנו בשלושת הדפים הנפלאים של סוגיית מתן תורה, ומן הסתם יש בינינו כאלה הנוהגים כך. השבת העומדת לפנינו מכונה בספרים "שבת כלה", כנראה משום שבה אנו נערכים לקבל את פני הכלה היא התורה. מה טוב ומה נעים להיות במהלך בו חשים את רוממות הימים.

האדמו"ר השישי של חב"ד, רבי יוסף יצחק שניאורסון זצ"ל - חמיו של הרבי מלובביץ' - כתב אגרת קודש

¹⁹ אגרות-קודש מוהרי"צ, חלק ה, עמודים עו-עח

²⁰ אורח חיים, סימן תסח, סעיף י

²¹ שבת, דף קט, עמוד ב: "מעלי יומא טבא - חולשא, מעלי יומא דעצרתא - סכנתא. וגזרו רבנן אכולהו מעלי יומא טבא משום יומא טבא דעצרת. דנפיק ביה זיקא ושמיה טבוח, דאי לא קבלו ישראל תורה הוה טבח להו לבשריהו ולדמיהו".

²² עיין מחצית השקל, שם: "ונודע דבכל הזמנים שאירע לאבותינו ענין מה, כשיגיע זמן ההוא שוב מתעורר קצת מעין אותו דבר וענין ההוא"; עיין עוד הליכות שלמה, מועדים, פרק יב, הערה 1

²³ מכות, דף י, עמוד א

²⁴ תהלים, פרק קכב, פסוק ב

¹⁷ פרק כח, פסוק יד

¹⁸ דף ס, עמוד א



לתגלגולו. איש אינו רוצה בכך, אך ייתכן שהאירועים יתגלגלו כך שלא יהיה מנוס מזאת. עלינו לחשוב שבכוחה של אש התורה שתבער בבית המדרש לכבות אש אחרת בחוץ. איני יודע מה נדרש למעשה, אך רציתי לשתף אתכם בקושי שלי. הלוא אין דרכנו לפנות לכל אחד ולחקור אותו על מעשיו ולפיקך אני פונה אל לבכם.

”הבא ליטהר מסייעין אותו“

ברצוני להיות מעשי. עלינו להתחיל מראש חודש, ואפילו כבר מהיום, בקבלות מעשיות. מורי ורבי הרב יעקב כץ שליט”א אומר שהאומר ”מחר“ דבר אחד בטוח מדבריו – שהיום הוא לא יעשה אבל האם מחר יצליח איננו יודעים... בהכנה לקראת הימים שאנו קרבים אליהם יש בחינה של ”סור מרע“ ויש בחינה של ”עשה טוב“.

הבחינה של ”סור מרע“ היא כפי שאמרנו להשתדל לדחות עניינים אחרים ולהשתדל שלא לצאת מבית המדרש מראש חודש סיוון. מאידך גיסא, אבקש מאוד שלא להכניס מכשירים סלולאריים לבית המדרש בימים הללו, ולוואי ונצליח בכך במשך בכל השנה. ניתן להשאירם בתאים או בחדרים, אולם כאן בבית המדרש אין זה מקומם מפני שהם מקלקלים לנו. בעבר התארח בשיבה מומחה לדבר שאמר שבזמן שהסלולארי דלוק, ואפילו אם הוא במצב שקט, כשלושים אחוזים ויותר מהיכולת השכלית אינה מתפקדת. מעבר לכך, ודאי שראוי לצמצם את השימוש בפלאפון וברשתות החברתיות, שזהו המונע העיקרי מלקבל תורה בדורנו.

אינני מתכוון מצד ניסיון העריות, שאיני יודע כיצד ניתן לעמוד בניסיון עצום זה ולכן אסור באיסור חמור להשתמש במכשיר או מחשב ללא חסימה ראויה. יתירה מזו, העושה כך הורס חלילה את חייו ואת ילדיו אף אם הם עדיין לא נולדו והוא עדיין לא פגש את אשתו. הוא הורס את חיי האישות שלו ואת מערך היחסים האישיים שלו. חלילה לנו מללכת ולו פסע קטן עם מכשיר שאינו חסום כראות, הדבר משול להליכה עם רימון נטול נצרה. איש מאיתנו אינו מוגן, כולנו בני אדם. דברים אלו נכונים במשך כל השנה, אך כעת ברצוני להדגיש במיוחד את יקרתם של הימים המופלאים הללו.

הצד של ”עשה טוב“ הוא כפי שכתב האדמו”ר מחב”ד שבימים אלו יש להתחזק בלימוד ובמוסר, בחשבון נפש על יחסנו לתורה. אני מציע ללמוד בימים אלו בפרט בספרי אמונה, מוסר ומחשבה העוסקים בענייניו של חג השבועות. מעל כל אלה העיקר הוא להרבות ככל הניתן בשקידת התורה. יש ערך מיוחד

”הט לפי אל עדותיך“

ברצוני להציע פה תקנה חדשה בישיבה – ברצוני לבקש שמהיום והלאה איש לא ייכנס לשיעור בישיבה ’הכתל’ עם פלאפון ובתחילת כל שיעור המכשירים יונחו בסלסלה ייעודית. עדיף שלא להגיע לשיעור כלל מלהגיע לשיעור עם פלאפון. כך נוהגים בצבא כאשר מתכנסים לישיבות חשובות. דבר זה יימנע עשרות טילים מליפול במקומות יישוב. אני מבטיח זאת, כך למדתי מרבתי שהם גדולי עולם. אני מבקש מהר”מים ליישם את תקנה זו החל מהיום והלאה.

הערב נפתח את חודש סיוון בסיום ש”ס. בדורנו סיום ש”ס אינו דבר קשה לביצוע כפי שהיה בעבר. מחר יתקיים כאן שיעור של הדיין הרב איגרא שליט”א, המכהן כדיין בבית הדין הגדול. הרב איגרא, כחברו הרב ציון לוז שליט”א שאף הוא דיין בית הדין הגדול, גם הוא ’הסדרניק’. הוא התחיל כמונו ב’הסדר’ כולל השירות בצבא עד שהגיע לכהונה הרמה בה הוא משמש כעת. ”כתר תורה הרי מונח ועומד ומוכן לכל ישראל... כל מי שירצה יבא ויטול“²⁵.

כל אחד מאיתנו ישתדל לעבור את הימים הללו בגדלות. ביום ראשון, ערב חג השבועות, הנכון הוא לטבול במקווה ולהתכונן ליום הגדול והקדוש בו יופיע הקב”ה בהר סיני. ו”הבא ליטהר – מסייעין אותו“.

²⁵ ספר החזיונות לרבי חיים ויטל בשם הארז”ל: ”דע כי גדלות הנפש אינו תלויה כפי מעשה האדם הנראה לעיניים, כי בוחן לבות וכליות השם יתברך וכפי הזמן והדור ההוא מעשה קטן מאד בדור הזה שקול בכמה מצוות בדורות הראשונים, כי בדורות האלו הקליפה והרע גוברת מאד ומאד עד אין קץ ועד אין שיעור מה שאין כן בדורות הראשונים...“ (מובא בנתיב מצוותיך, נתיב אמונה, שביל ג, אות י; אם הבנים שמחה, עמוד עב במהדורת פרי הארץ).

²⁶ משנה תורה לרמב”ם, הלכות למוד תורה, פרק ג, הלכה א

